

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

Vita B. Gregorij Turonensis Archiepiscopi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

DE S. GREGORIO EPISCOPO TVRONENSI. 419
VITA B. GREGORII TVRONENSIS ARCHIEPISCOPI,
PER CLERICOS TVRONEN. DESCRIPTA.
Nos numerum capitum margini adiecimus.

PROLOGVS.

Mnum quidem sanctorum iurè memoria veneratur: sed eos primùm fideles honorificant, qui vel doctrina, vel exemplo ceteris clariùs effulsère. Porro vnum de his beatum Gregorium Turonicæ sedis Archiepiscopum fuisse, eumq; hac gemina dote resplenduisse, non parua documenta produnt. Cuius nimirùm gesta, vel partim necessariò scribuntur, nè fama tanti viri quandoquè dubietatis nebula fuscaretur. Et quidem satis est ad eius gloriam, quòd Christum, cui placere quæsiuit, conscium habet in excelsis: sed tamen & hic nefas est, illius laudes tacere, qui tot Sanctorum studuit laudes propalare. Quæ scilicet relatio quantula erit, nec eius insignia, vt sunt, profert, quoniam plurimis, quæ opinione feruntur, omittis, pauca quædam, quæ ex libris eius approbentur, attingimus. Quòd si quis Iudaico more signa requirens, sanctum quemlibet signorum quantitate metitur: quid de beata Dei genitrice, vel de præcursores Iohanne censerebit? Sanius itaque discemat, quòd in tremendo die multis, qui signa fecerunt, reprobatis, hi qui opera iustitiz sectati sunt, ad dexteram superni iudicis soli colligentur. Non igitur præsum nostrum ob gestum miraculorum commendamus, quanuis & illa non omnimodò deerunt: sed quòd mitis & humilis corde Christum imitatus fuerit, demonstramus.

Sed hi tam post excessum è vita, innumeris corruscant miraculis.

VITA.

GREGORIVS Celtico Galliarum tractu fuit exortus, Aruernicæ regionis indigena, patre Florentio, matre Armentaria procreatus: Et si quid diuinæ generositati terrena conducit nobilitas, parentes eius cum rebus locupletes, tum quoquè natalibus fulserunt illustres. Sed quòd plerisque munij diuinæ seruitutis quadam peculiari deuotione ita videbantur annexi, vt quisquis ex his religiosus non existeret, iurè degener notaretur. Ad quòd adstruendum, quiddam de propinquiorebus inferamus. Itaque Gregorius quondam senator Leocadiam duxit uxorem. Hæc de stirpe Verij Pagati descenderat, quem Eusebius in quinto historiarum libro Lugduni passum, ac inter reliquos tunc temporis narrat gloriosius agonizatum. Quæ Leocadia peperit sanctum Gallum Aruernicæ sedis Episcopum, atque Florentium huius pueri genitorem. De hoc autem Florentio, sed & de Armentaria matre, de Petro quoquè fratre eius, necnon & de uxore Iustini sorore eius, ac duabus neptibus, Heustena scilicet & Iustina, beatæ Radegundis discipula, libri miraculorum talia referunt, per quæ fides illorum & merita, non exigui momenti fuisse dinoscantur. Hæc autem Aruernis, quæ puero genialis humus fuit, vehementer olim caput extulerat, ita vt senatoribus velut vrbs Tarpeia præpolleret. Ab his Gregorij parentela profluxerat. Hæc senatores, hæc Iudices, & quicquid de ordine primariorum dixerim, proferebat. Id sanè de parentibus dictum sit, vt quia Dominus in generatione iusta est, ad laudem Gregorij proficit, quòd ei sua progenies titulo sanctitatis columna videatur. Huius genus & patriam Fortunatus commemorans, inquit:

Non èbr. 17. Patria & parentes S. Gregorij. Cap. 1.

Vetus Pat. gatus martyr illustris.

Forte decus generis Turonicensis apex
 Alpibus Aruernis veniens mons altior ipsis.

Ad matrem quoquè eius:
 Felix his meritis sibi Machabæa, vel orbi,
 Quæ septem palmas celo transmisit ab aluo.
 Tu quoquè prole potens rectè Armentaria felix,
 Foetu clara tuo, geniti circundata fructu
 Est tibi Gregorij palma, corona, nouus.

2. Mach. 7.

Ita

IRIUS
 gber
 10ber
 RVIII
 5

Cap. 2. Ità nobili stirpe nobilissima proles emergens, vt rosa quædam stipite gratior, de-
 cus generositatis auctum in parentes refudit. Et quauis iam mysterij maiestas in no-
 minibus non queratur, tamen hic, vt rebus assertum est, Gregorius competenti pra-
 sagio appellatur. Sic enim Græcus vigilantem appellat. Hic denique non solum terri-
 am vigiliam, sed quod maius est, secundam quoque, & quod rarissimè videas, obser-
 uauit & primam. Et quia iugum Domini ab adolescentia portauit, sedebit solus (vt
 ait Ieremias) vel certè prope Martinum. Vt autem ætaturæ robur admisit, litera-
 rum studijs mancipatur: in quibus equidem studijs primitus sub Gallo Episcopo, suo
 videlicet patuo, sensus illius teneritudo coaluit. Cùm ergo iam in discendis nota-
 rum characteribus ageretur, hunc diuina dispositio virtutum auspicijs initiauit, fan-
 ctamque eius infantiam signorum ostensione nobilitauit. Nam pater eius nimia va-
 letudine comprehensus, lectulo decubabat: intus ossibus ardor furere, podagris
 humor foris intumescere, vapor aridus ora perurgere cœpit, cùm quidam puer
 per visionem appàrens diceret, Legisti librum Iesu Naue? Cui ille, Nihil, inquit, aliud
 literarum attendo, præter notas, quarum nunc exercitio restrictus affligor. Nam
 hic liber si sit, prorsus ignoro. Et ille, Vade, inquit, fac hastulam ex ligno, quæ possit
 hoc recipere nomen, scriptumque ex atramento, sub paterni capitis fulcro colloca-
 bis: quod si feceris, erit ei præsidium. Manè factò, matri, quæ viderat, indicauit. Sen-
 rat nimirum sancti puer ingenij, non suo, sed matris, iudicio rem esse gerendam. Tum
 illa iubet visionem implere: factum est, & pater de momento conualuit. Quid san-
 nè rationabilius, quàm nomen Iesu, vel lignum ad reparandam sospitatem con-
 grueret?

Cap. 3. Parentes eius vt reuerà nobiles erant, & in Burgundia diffusi lati fundi possessores.
 Nicetius verò Nicetius, vir totius religionis, qui Lugdunensi præerat ciuitati, cùm præ-
 dicti parentes eum vicinarentur, puerum Gregorium acciri iussit. Quem sanctus vir
 coràm positum aliquantispèr contemplatus, & nescio quid diuinum in eo commen-
 tatus, iussit hunc ad se (iacebat enim in lectulo) leuari: ac velut paradisi colonus, con-
 ciuem sibi futurum prælagiens, vlnis adstrictum cœpit confouere, cùm quidem (quod
 reticendum non est) ità collobio se totum contexit, vt nec summis digitis puerum
 contingeret. Hoc sanè castitatis exemplum isdem puer adultus auditoribus suis fre-
 quenter inculcabat, ex hac perfecti hominis cautela suadens eos colligere, quantum
 fragiles quique, lepòres debeant ac tactus vitare. Benedixit ergò puerum, & impre-
 carus illi prospera, suis remisit eum. Biennio verò post miraculum, quod dixeramus,
 ferè exactò, iam memoratus Florentius rediuiuo dolore captus est: accenditur
 febris, intumescunt pedes, dolor pessimus pedes intorquet. Perendinata pelvis ho-
 minem contriuerat, iam penè conclamatus iacebat. Interea puer vidit iterum in som-
 nio personam, sese, Vtrum ne librum Tobie cognitum haberet, interrogantem.
 Respondit, Nequaquam. Qui ait: Noueris hunc fuisse cæcum, atque per filium ex ie-
 core piscis, Angelo comitante, curatum. Tu ergò fac similiter, & saluabitur genitor
 tuus. Hæc ille matri retulit: quæ confestim pueros ad amnem direxit: piscis capitur:
 quæ de extis iussa fuerant prunis imponuntur. Non fecellit virum euentus: vt enim
 primò fumus odor in naribus patris refluauit, protinùs omnis ille tumor dolorque
 discessit. Si magnù est, os Zachariæ Iohannis merito fuisse reseratum, nec modicum
 utique est, Florentium non semel, sed bis, per filium esse curatum. Senferant ex hoc
 iidem parentes, quòd dextro pede potissimè foret innexus, nec ignorare poterant,
 quin illum diuina dispositio dexterioribus officijs aptauisset. Quem tamen non
 tinuò totonderunt, ipsius (vt reor) assensum in suscipiendo clericatu postulantes. Li-
 terarum tamen studijs instantius applicatur.

Cap. 4. Adhuc itaque laicus tam sensu quàm corpore adoleuerat, cùm subitò nimia febrili
 ac stomachi pituita comprehensus, cœpit grauer agrotare, languor per dies in-
 grauescere, medicinalis industria nihil proficere. Quem patruus Gallus frequenter
 visitabat: genitrix verò, vt mater, cum lamentis assiduabat. Sed cùm iam de huma-
 no auxilio desperaretur, cælitus adolescenti suggestum est, quò se ad diuinum con-
 ferret. Rogat igitur, vt ad sepulcrum sancti * Elidij (erat enim iuxtà) portari deberet:
 sed ei parùm profuit, quia tunc differebatur, quod per illum incommodum quære-
 batur. Domi reportatus, ità cœpit post paululùm tormentari, vt putaretur ad exi-
 tum vrgeri. Vexatio tandèm fecit causam intelligi. Consolatur eos, qui flebant,
 dicens: Ad sepulcrum beati Elidij me semel adhuc deferte: fides mea est, quòd
 ille

ST

DE S. GREGORIO EPISCOPO TVRONENSI.

421

ille & mihi sanitatem, & vobis mox præstabit lætitiã. Tunc verò illic deportatus, voce qua poterat orationem fudit, spondens, quia si ab hoc contagio liberaretur, clericatus habitum suscipere nec prorsus moraretur. Dixerat, & sensit protinus discedere se rebrem: & à naribus eius copia sanguinis defluente, sic omnis illa valetudo disparuit, ac si legatus quidam re, pro qua venerat, obrenta, discedere festinaret. Itã commam deposuit, & se diuinis obsequijs ex toto mancipauit.

Nora piseo rum fidem de sancto- rum virtu- te & ope. Fit clericus tofo capite. Cap. 5.

Cum ergò sanctus Gallus ad emeritam beatã vitã coronam vocaretur, vir Domini Auitus adolescentem suscepit: qui cum eius ingenium, morumque habitudinem explorauisset, magistrorum diligentiam adhibuit, & quanta vel ipsius industria, vel eorum sedulitas velocitate poterat, ad arcem sapientiã prouexit. Hęc in vita beati Elidij reperies. Porrò autem in discendis literarum studijs ea se discretione exercuit, vt vtrãque nimietate careret, nec poetarum nãnias ex toto horreret, nec (vt plerique mos est) his indecentiùs hærens, earum lenocinio mente ancillaretur. Fecit enim, quod iussit. Aciei cordis veluti ad quandam cotem exacuit, & itã quasi ab Aegyptijs vasa aurea promutuans, & ad eremum, qua manna comederet, demigrans, in perscrutandis diuinarum scripturarum potentatibus intrauit. Quod ipse de se loquens ostendit, dicens: Non ego Saturni fugam, non Lunonis iram, non Iouis supra commemoro, & cetera monstra, quæ illic sequutus annectit, vsque dum diceret: Hęc omnia tanquã citò ruitura despiciens, ad diuina potiùs & Euangelica miracula reuertar: Non enim vinciri cupio meis retibus, vel inuolui: in quo se ostendit scisse hæc quidem, sed saniori iudicio respuisse. Tempore præstituto Diaconus ordinatus est.

Quærehão Tomo 4. 7. Iulij: sed sub Illidij nomine.

De Gloria Martyrum lib. 1. cap. 4.

Ea tempestate erat quidam vir Aruernicus, qui lignum de sacrosancto beati Martini sepulcro detulerat. Sed cum ligni reuerentiam incautus negligeret, omnis eius familia grauior ægrotare cœpit. Cum subindè languor ingrauesceret, & ille causam percussionis ignorans, minus se emendaret, vidit in somno personam terribilem, cur secum itã ageretur, percontantem. Qui cum se nescire diceret, Lignum, inquit, quod de lectulo domini Martini tulisti, negligenter hęc retinens, damnum incurristi. Sed vade nunc, defer illud Gregorio diacono. Dignus iam (vt reor) idem Leuita figurabatur, cui dominus iste Martinus preciosa quæque sui gregis esset commendaturus. Tunc temporis apud Aruernum plerique in habitu religionis viri fulgebant, quos idem iuuenis nunc cum beato Auito, nunc semorim inuisebat, quatenus vel ab eis exempla pietatis assumeret, vel ipsis, quod fortè deerat, mutua charitate præstaret. Nimirum in his Christum colebat, & veluti solis iubar in vertice montium refulgens, in his interim, dum in seipso videri non potest, Christum respiciebat: ad hoc animum intendens, vt ad laudem Christi proferret, quicquid per eos, vel etiam per illos, qui iam celo præcesserant, operari dignabatur. Sanè inter ceteros, in quibus vt diximus, Christus velut in montibus resplendebat, dominum gloriosum Martinum depræhenderat, qui reliquos velut quidam Olympus excedit, & luculentius, vt potè & terrea vicinior fulgor, ipsa astra reuerberat: in cuius vtique veneratione totus orbis merito iam olim coniurat, in huius desiderio Gregorius ex asse inferbuit. Hunc semper in corde, hunc in ore gerens, laudem eius vbiquè spargebat. Dum verò mentis animum in exercitio virtutum defigeret, caro eius à proprijs viribus labascebat. Itã quippè mos est. Hinc est, quòd Daniel postquã Angelicæ visionis contemplatione leuatus est, à carnis virtute deficiens, per multos dies ægrotauit.

Cap. 6.

Libèter inuise viros religiosos.

Præclara S. Martini laus.

Dan. 8.

Hic itaque virtutibus proficiens, sed viribus corporis intabescens, aliquandò valetudinem cum febre & pustulis incurrerat. Qua tandè itã confectus est, vt vsu cibi potusque negato, huius vitæ spem amiserit. Vnum tamen supererat, quòd eius fiducia Martino innixa, nullatenus vacillabat: quinimmodò feruentius flagrans, tanto eiusdem Martini desiderio succensus est, vt cum mors penè caput illi merferit, ad visendum tamen eius sepulcrum, iter arripere non dubitauerit. Nec eum sui dehortari possent cum obnixè restiterint: quia coporis illa febris, febre vincebatur amoris. Et quidem actis duabus vel tribus mansionibus, itineris occasione itidè languor inualuit. Sed nec tunc omninò cogi potuit, quin ad propositam Martini fiduciam festinaret, nomine diuinæ maiestatis dehortatores obtestans, vt vel viuum, vel fortè defunctum se, ante eius sepulcrum exponerent. Quid plura? Peruenit vtrunque: probata fides, perfecta salutis composita est. Et non solum ille, sed & Armentarius quidam ex eius clericis, qui sensu penitus caruerat, merito prædictæ fidei sanatus est.

Cap. 7.

Ad sepulcrũ S. Martini lanatus est Gregorius.

Na est.

IRIUS
guber
guber
RV III
5

est. Agens itaque tam pro se, quàm pro illo gratias, amore Martini exatiatus, vel potius magis succensus, ad patriam redijt.

Cap. 8.

Aliquando verò cum iter de Burgundia ad Aruerniam ageret, magna contra se tempestas exoritur, densus aër in nubibus cogitur: crebris ignibus caelum micans, validisque tonitruorum cœpit fragoribus resonare. Omnes pallefcere, immittensque periculum pavitare. Sed Gregorius amicus sanctorum, reliquias (has enim indefinenter collo ferebat) de sinu protrahit, & minacibus constanter nubibus opponit. Quæ protinùs diuisa, dextra laeva que pratercuntes, illasum iter gradientibus præbuerunt. At superbia, quæ plerunquè virtutibus nutritur, iuuenili animo protinùs irrepfit: priuatim gaudet, suisque meritis præstitum arrogat. Sed quid tam vicinum superbia, quàm casus? Nam equus, cui infederat, ilicò lapsus, hunc ad terram gra-

Ecce vt Deus in sancto viro non finit inultam inanis gloria culpam.

uiter elisit, ita vt omni corpore contusus, vix assurgere posset: causamque intelligens, fati deinceps cauit, nè se vanæ gloriae stimulus qualibet sub occasione deijceret: sed quorès per eum aliquid diuina virtus egisset, non suis meritis adscriberet, sed virtuti reliquiarum, quas (vt diximus) perinde ferebat. Quod factum si discufferis, mirabilis est superbiam correxisse, quàm nubem diuisisse. Erat autem in orationibus assuetus, præsertim quietis horis. Solennitas beatæ Mariæ Virginis aduenerat. Siquidem apud Aruernum in villa Marciaensi eius reliquiæ continentur. Tunc fortè Gregorius intererat: qui, cæteris alto sopore depressis, ad secretam orationem suo more processit, conspicatusque eminùs, videt oratorium ingenti claritate fulgere. Creditur igitur aliquos deuotorum iam ad celebrandas vigilas processisse. Visione tamen luminis attonitus, illo præterdit, cuncta silentio data deprahendit. Ad ædificium tranfmisit, sed interim ostium spontè referatur. Ille ad Angelicas excubias reuenter ingressus, diuinam viftationem ilicò agnouit. Claritas, quam aforis mirabantur, protinùs discessit, nihilque per virtutem gloriosæ Virginis videre potuit.

Solennitas S. Mariæ.

Cap. 9. S. Euphronius Episcopus Turonensis.

Anno centesimo septuagesimo secundo post transitum domini Martini, Sigeberto rege anno duodecimo regnante, beatus Euphronius, qui inter virtutes confensens, tanta gratia donatus est, vt ei prophetiæ spiritus inesse visus sit: appositus est ad patres suos: tempusque aduenerat, vt Gregorius amore beati Martini dudum flagrans, & ad pastoralis officij ministerium idoneus Episcopus, cathedram eius vice sua regendam suscipere debuisset. Cum igitur beatus Euphronius obiisset, Turonici de eius successore tractaturi conueniunt. Sed facili discrimine suatum est cunctis, Gregorium in electione præferendum. Personam in loco frequentissimam iam olim sciebant, pluraque eius gesta viro digna conuenerant. Tunc verò cunctis in consona voce coëuntibus, cerneret Deo fauente causam prosperari. Nam clericorum turba, nobilibus viris conferta, plebsque rustica simul & urbana, pari sententia clamant, Gregorium decernendum, cum claris meritis, tum quoque nobilitate pollentem, sapientia præcipuum, generositate primum, principibus notum, ac sua probitate reuerendum, omnibusque officijs habilem. Legatio ad regem dirigitur, cum quidem Deo dispellente, Gregorius coram reperitur. De hac igitur causa conuentus, quanta humilitate se excusare tentauit, quibus modis subducere visus est? Sed quia velle Dei est hinc, carera flectuntur. Hunc rex autoritate cogit, hunc Brunehildis regina perurget. Sed quoniam discreta humilitas obedientiã non recusat, tandem aliquando assensus est. Quem, vt credo, nè qualibet occasione delatus profugeret, statim Aegidius Rhemenfis Archiepiscopus ordinauit, vt Fortunatus Poëta scribens, ait:

Vide quam cupiat subterfugere Episcopatum.

Martino proprium mittit Iulianus alumnus,

Et fratri præbet, quod sibi dulce fuit:

Quem patris Aegidij Domino manus alma sacrauit,

Vt populum recreet, quem Radegundis amet.

Huic Segebertus ouans fauet, & Brunichildis honori.

Cap. 10.

Turonensis creatur Episcopus.

Sedes itaque Turonica octauodecimo die, postquam Euphronium amiserat, Gregorius suscepit. Turonensibus verò nouo pastori triumphanter exilientibus, hoc prædictus Poëta panegyricum carmen procudit:

Plaudite nunc populi Turoni, vota tenentes,

Præsulis aduentu spes gregis ecce venit.

Hoc puer exertus celebret, hoc curua senectus,

Hoc commune bonum prædicet omnis homo.

Et cætera, quibus hunc & à Turonensibus desiderarum, & ad cathedram legaliter ingressum

gressum offendit. Adeptus ergo praesulatum, qualis vel quantus fuerit, ut compendiosè dicatur, & plures ecclesiarum, quas nouiter construxit, vel quarum sartatecta restaurauit, insinuant, & libri in laudem Sanctorum, vel in expositione sanctorum scripturarum editi, quamprimum demonstrant. Matrem nanque Ecclesiam, quam dominus Martinus construxerat, nimia ueritate confectam, arcuato schemate reparauit, atque historiarum parietibus per eiusdem Martini gesta decorauit. Quod Me-

Fortunatus dicunt.

Martini auxilijs operando Gregorius ad eum Reddidit iste nouus, quo fuit ille uetus.

Et item:

Fundamenta igitur reparans haec praesca sacerdos, Extulit egregius, quam nituere prius.

Sed plures alias (ut diximus) construxit, sicut in ipsius Chronicis reperitur, ut est ecclesia sanctae Crucis, uel in Arseni villa. In construendis uero spiritualibus templis, uidelicet in custodia gregis, quam certatim sese impenderit, uel ex hoc animaduertitur, quod nec ab ipsis quidem sanctis uiris studium suae praedicationis * constituit. Nam, ut de his taceatur, quorum, ut ait Apostolus, peccata manifesta sunt, de quibus superfluum quicquam diceremus, ad ostendendum quantum circa perfectiores sollicitus extiterit, duo saltem eorum, quos ob sanctitatis insignia uix praeter Gregorium aliquis agnoscere praesumeret, ad medium deducantur. Haud longè enim post eius ordinationem sanctus Senoch Abbas de cella egressus, ad eum salutandum profectus est. Quem sanctus uir magna reuerentia susceptum, mutuoque colloquio sensim exploratum, peste superbiae mox pensit infectum. Sed gratia, quae in discernendis spiritalibus huius luppeditabat, illum ab eadem superbia penitus expurgauit. Nec dissimili uirtute circa beatum quoque Leobardum extitit sollicitus: quem nequam spiritus ira sinistris cogitationibus agitabat, ut propter quandam uerborum contumeliam, qua se dudum recluserat, migrare decreuisset. Sed nec iste potuit incurrere casum, qui Gregorium meruit habere subleuatem. Nam cum solitè ad maius monasterium, quasi sacra Martini uestigia deosculaturus adiret, sollicitus pastor qualiter ouis amore Christi uinculata se gereret, ad eius tugurium diuertit. Cui mox ille secreta cordis, quae diabolus quasi rationabilia confinxerat, eidem reserauit. Qui protinus, sagacissimo ut erat ingenio, diaboli commenta deprehendit, & non minimo dolore suspirans, increpare hominem coepit, ac diabolicam calliditatem uerbis competentibus denudauit, domumque reuersus, libros ad propositum monachorum ei congruopra sollicitudine transmisit. Quibus lectis, non solum ab illa, quam patiebatur, incursione curatus est, sed etiam in sensus acumine multum prouectus. Nihil ergo nunc magnificentius quaeras, nihil in laude Gregoriana praestantius expectes. Si anima corpore melior, satius esse quenquam in ea suscitari, nec quisquam mendax negare potest. Vox autem eius quam imperiosa fuerit, uel ea quae dicebat auctoriosa uita subditis inculcauerit, diligens lector in ipsius libris explorabit. Verum (ut supra retulimus) incommodo corporis frequenter ob iniuriam carnis fatigabatur: sed quoties corpusculum, nimio uirtutum exercitio fatigatum, languor inclementius pulsauisset, ille ad Martinum suum decurrens, concite sanabatur. Hoc saepissime fiebat. Quando autem & qualiter, in descriptione miraculorum ita dirigitur, ut merito dilectionem delectet: siquidem ut discretus & humilis, corporea medicamenta sibi primus adhibebat. Sed quanto ille humilius expecebat, indignum se iudicans, cui medela per miraculum dari debuisset, tanto diuina largitas hunc ad solam suae potentiae medicinam referuabat.

Cap. 11. Ecclesia S. Crucis.

for * abstinuit. 1. Tim. 5.

In quibusdam sanctis uiris aduertit & corrigit uicia quaedam.

En ut rarus uir saepe confectio corpore, B. Martini intercessione sanatus est.

Cap. 12.

Tactu sepulcri ei illico curatur.

Contigit aliquando, ut solita beati Martini uirtute ab unius temporis dolore sanaretur: cui post paululum cogitatio per insidiatorem subijt iniecta, quod pulsus ille uenarum, sanguinis possit minutione sedari. Dum id apud se uolueret, amborum temporum uenae profluunt. Renouatus dolor uenarum irrumpt, sed ille concitus ad basilicam properat. Veniam prius pro cogitatione precatur: dehinc palam sancti sepulcri capita attingit, & illico sanus abscessit. Multa (fateor) in laudibus diuersorum iam ingesserat: sed quando amore Martini uehementius inferueret, ad ea tamen, quae de eius miraculis scribenda erant, se nullatenus dignum iudicabat, donec bis & ter per soporem admonitus, si taceret, crimen incurrere minaretur. Denique oratorium sancti Stephani, quod in suburbio est, iusserat prolongare, & altare, ut erat integrum, in antea promoueri: sed quia nihil de pignoribus ibidem reperit, unum ex

IRIUS
ober
ober
RVIII
5

Abbatibus, vt eiusdem martyris reliquias exhiberet, ad Episcopum, clauem tamen oblitus, direxit: qui capsam obferatam reperiens, quid faceret, dubitabat: si ad Episcopum pro clauē rediret, morosum erat: si capsam exhibuisset, ob multorum ignorantia sanctorum, quæ ibi continebantur, molestum ei esse sciebat. Cum igitur apud se hæssisset, vt diuina gratia cooperatricem se Gregorio testaretur, capsam exilitibus repagulis adpiciit referatam. Tunc gratias agens, reliquias non sine admiratione multorum Gregorio detulit: qui reuersus, capsam, vt reliquerat, obferatam inuenit.

Miraculum

Cap. 13.

S. Gregorius multa facit miracula, sed ea sanctis adscribit.

Nota hæc.

Multa quidem Gregorius, quæ insequi longum est, in salute languentium operabatur, quæ tamen sub obtentu sanctorum, quorum reliquias perinde ferebat, à suis meritis excludere nitēbatur: cum quidem hæc tanto verius per ipsum fiebant, quanto ipse humilius alijs tribuebat, vt est illud: Cum aliquando per viam graderetur, & Crucem auream cum reliquijs beatæ Mariæ semper Virginis, vel beati Martini, collo gestaret, procul à via cuiusdam pauperis hospitium incendio conspicit concremari. Erat autem (vt est in vsibus pauperum) folijs atque furculorum cremijs, ignium videlicet fomentis, contactum. Hac illacque miser cum vxore & liberis cursitare & strepere, aquam aduehere. Sed iam flammæ præualuerant, nec poterant mitigari. Tunc vero Gregorius accurrit, & contra flammarum globos Crucem eleuauit: moxque in adspēctū sanctorum reliquiarum ita totus ignis obstupuit, vt nec ea, quæ iam apprehenderat, ultra vel ad modicum vstulare possit.

Vide miraculum.

Cap. 14.

Causa fuerat, qua Rhemense oppidum adire debuerat. Cumque ab Aegidio pontifice humanitatis fuisset susceptus, ibidem noctū quieuit. In crastinum verò illucescente Dominica, ad ecclesiam, Episcopo colloquuturus, venit. Cum autem eius aduentum in secretario præholaretur, (nolebat enim in ecclesia loqui) Sigo ferendarius quondam Sigeberti, ad eum accessit. Quem ille osculatum sedere iuxta se fecit. Dum aliquantisper secum sermocinarentur, & ille de ore Gregorij pendēret, subito auris eius, quæ pridem obsurduerat, cum quodam crepitu referata est. Ille gratias coepit agere, & quid ei per Gregorium præstitum sit, manifestare. Sed vt Dominus, consueta non immemor humilitatis, hominem ab hac æstimatione subducere nitens: Noli, ait, dulcissime fili, mihi aliquid gratiæ referre, sed beato Martino, per cuius reliquias, licet indignus, quas defero, tibi auditus restitutus est, surditas depulsa.

Obserua humilitatē.

Cap. 15.

Virtus nanque charitatis in illo præminebat ad eò, vt ipsis inimicis affectum dilectionis impēderet, vt sequenti patebit exemplo. Quodam enim tempore factum est, vt ad venerabilem matrem suam in Burgundia properaret. In syluis verò abiegnis, quæ trans Verberim fluuium sitæ sunt, latrones incurrit, qui tanto impetu super comitatum eius irruere visi sunt, vt non modò expoliare, sed & occidere velle putarentur. Quorum assultu Gregorius terri non potuit, qui præsidio Martini circumseptus incedebat. Cuius mox auxilium flagitans, ita sibi adesse expertus est, vt latrones velocius quàm emerferint, fugam inirent. At Gregorius vsus consueta pietate, nec in perturbatione turbatus, fugientes reuocat ad cibum, & ad potum inimicos inuitat. Sed crederes eos sicut agi, & inuitos equos contra possibilitatem calcariibus virgere, vt nec reuocantem audire possint. Ità Gregorius supernis auribus ostensus est vicinus, & operibus charitatis intentus.

En quanta virtus sanctorum.

Cap. 16.

Fides & deuotio populi valde per Gregorium succrescebat. At malignus hostis non modico dolore torquebatur. Vnde factum est, vt vim suæ malignitatis fere non sustinens, vel pastoris, vel gregis fidutiam apertis vocibus dementare conaretur. Ipsa nanque Natalis Domini die, cum Gregorius pontificale festum in principali basilica, sicut mos est, solenniter celebrare procederet, quidam ex energumenis atrocior cæteris, coepit nimium debacchari: & sequentibus, vel obuiantibus turbis, quæ Gregorium sepebant, se obuium ingerens: Frustrà, inquit, Martini limina petitis, calidè eius ædem aditis, qui vos propter multa crimina dereliquit. Ecce vos abhorrens, Romæ mirabilia facit. Hæc & alia plura cunctis, vt erant constipati, populis verba diabolus insibilat. Ad quam vocem non solum rusticorum corda exturbantur, sed & clerus, quin & ipse Gregorius pauore concutitur. Ingredients autem cum sicut magno basilicam, omnes pavimento prosternuntur, orantes, vt sancti viri præsentiam mererentur. Quidam verò, cui ante tres annos ambæ manus cum vno pede contractæ erant, ante sanctum altare cum reliquis prostratus, beati Martini auxilium postulat: qui subito nimia febre circumdatus, tanquam in eculeo torquebatur extensus.

Inuidia maligni demōnis.

Inuocatus S. Martinus sinat contractum.

Inter

Inter hæc, sancta solennia gerebantur. Cumque sanctus pontifex fletibus insistens, beati Martini præstolaretur aduentum, diuino mysterio palla iam ex more cooper-

Ioan. 3.

Quia verò Natalis Domini mentionem fecimus, quid aliquandò in hac die ponti-

Cap. 17.

fici nostro contrigerit, memoremus. Nam in sacrosancta huius Natalis nocte pridie vigilijs fatigatus, cum paululum se cubito collocaret, vir quidam ad eum concili-

Vigiliae Na-
talis Domi-
ni.

Sæpius autem vir Domini, sicut verus & gregis & suimet consultor, vel subdito- rum vilitate, vel propriæ salutis causa longius procedebat. Aliquandò igitur sepul-

Cap. 18.
Peregrè ab-
it ad sepul-
crum S. Hi-
larij.

Nota rem
stupendam.

Causa fuerat, qua Germanum fluuium iuxta Blauienfè castrum transmeare de-

Cap. 19.

Sed idem fluuius ita tunc intumuerat, vt intuentibus non paruum horro-

Sedantur
fluctus flu-
minis.

Serdecim annos hic in Episcopatu exegerat, cum æquiocus eius ille Magnus Gregorius in sede Apostolica subrogatur. Siquidem opinata res est, quòd dudum

Cap. 20.
S. Gregorijs
Papa.

In Româ &
à Papa hu-
manissime
excipitur.

TRIVS
ober
ober
RV III
5

ret, ipsa sua deprehensione gaudius, gratiam, quam hactenus in Gregorio mirabatur, in magna veneratione deinceps habere cepit: sedemque Turonicam ita nobilitavit, ut auream ei cathedram donasset, quæ apud præfatam urbem in posterum servaretur.

Cap. 21. **I**am verò beatus Martinus hunc alumnum suum magnificans, usquequaque eius propitiū multis modis demonstraverat. Sed cum operibus eius cooperatorem quod se ostenderet, aliquando præsentiam suam, licet invisibili suo quo videri solet splendore, manifestavit. Nam oratorium ex promptuario prædecessoris sui apud Turonum consecraturus, reliquias sancti Saturnini martyris, ac domini Martini à basilica suscepas, cum ingenti veneratione deferēbat, (erat enim sacerdos ac Levitarum in albis vestibus non minimus chorus, & civium honoratorum ordo præclarus, sed

Observa de cereis & Crucibus. & populi secundi ordinis magnus conuentus) radiantibus solenniter cereis, Crucibus in altum sublatis. Cum ita veniret ad ostium, terribilis fulgor cellulam subito perfundens, omnium oculos nimio perstrinxit splendore: qui diutius durans, hæc illicque sicut fulgur discurrebat. Omnes nimio pauore percussi, solo iacebant. At Gregorius ut tantæ virtutis conscius, constanter eos exhortans: Nolite, inquit, timere: rememoramini qualiter globus ignis de capite beati Martini egressus, calum visus est conscendisse, & ob id nos cum his sanctis reliquijs ipsum credite visitasse. Tunc vniuersi magnificauerunt Deum, & senior cum electis dicebat: Benedictus qui venit in nomine Domini: Deus Dominus & illuxit nobis.

Cap. 22. **P**auca hæc de nostro præfule dicta sint, non ut miracula eius, quæ reprobis dari solent, commendemus, sed ut nec hanc quidem gratiam illi defuisse monstremus. Ceterum ad eius gloriam commendandam illud sufficiat, quod humili corde Christum sequutus est, & quod non speravit in pecunia thesauris, (Hoc utique est, mirabilia fecisse) & ut partim superius monstratur, à peccatorum est laqueo custoditus. Super omnem quippè gloriam, est à peccatis protedio. Vigesimo & primo igitur Episcopatus sui anno, tanquam septenario annorum numero tēr in fide sanctæ Trinitatis completo, appositus est ad patres suos, non tam dierum, quia fermè tricennalis ordinatus est, quam perfectione plenus. Qui tamen non usquequaque videtur clausus in tumulo, cui restat, ut vel lingua viuat in muudo. Et quia, sicut credimus, beato Martino in celo est sociatus, sancto etiam corpore est illi in sepulcro vicinus. Porro Turonicenses, nè diuinis muneribus videantur ingrati, semper necesse est ut retractent, quantoperè sint à Deo suffulti. Datus nanque est eis patronus, non qualiscunque, sed Martinus, de cuius laude quid primum vel speciale dicatur, cum, ut scriptum est, eius minima, aliorum maximis maiora esse manifestum sit: tam en quanti habendus sit, restantur vniuersæ, ut ita dicam, mundi nationes, quæ illum ita priuato affectu diligunt, ut etiam in nostro tempore, quando nimum iam charitas refrigescit, multos tam gente, quam lingua ignotos, ad eius sanctissimum tumulum confluere videamus, ut merito de eodem Martino dicatur: Cuius vultum desiderat vniuersa terra.

Sancti Gregorius excedit è vita. **Q**uorum utique studia nostram, qui vicini sumus, inertiam iurè vehementer redarguant: non ramen sine diuino moderamine constat, quod eius amor ita omnium cor penetravit, quod eius memoria, velut alterius Iosæ, tam dulcis est omnibus, & quod per omnes fines terræ ita iam patuit, ut quod Christus habet nomen, Martinus honorem. Datus est eis & Gregorius, vir non solum sanctitate, sed & doctrina clarus, nè vrbs Turonica obscurior videretur, si scriptorum officio caruisset: quin potius sicut vrbs Romulea post Apostolos illustratur in altero Gregorio, ita vrbs Turonica post Martinum decoratur in isto. Quem videlicet, vel apud Deum, vel apud Martinum aduocatum quendam atque tequestrem habere confidamus, eique nostras necessitates ad expediendum committamus. Verum ille non erit immemor vel lux, vel Martini misericordiæ, quam nobis tantoperè insinuare curauit: quippè qui ad hunc insinuandum eius miracula digessit, ut quique futuri audientes quanta & qualia visibiliter operetur, quam desperatos languores sanet, de potentia vel de patientia eius nullatenus dubitent. Et si pro dispensatione temporum contigerit corporea miracula cessare, semper tamen credamus illum in nostris animabus suæ virtutis medicinam operari. Gregorius igitur Martini misericordiæ conscius, semper illi de grege suo suggerat, semper illum pro statu sancti loci sui, ac pro totius regni salute intrepellet.

Eccli. 49. **N**ec prætereundum, quomodo consuetam sibi humilitatē, etiam in ipsa sepultura sua

Cap. 23.

fra seruauerit. Nam in tali loco se sepeliri fecit, vbi semper omnium pedibus concul-
eretur, & ipsa loci necessitas cogeret, ne vnquam in aliqua reuerentia haberi posset.
Sed grex beati Martini talia non ferens, amicum Domini sui de loco leuauit, & edito
sepulcro mausoleo ad leuam sancti sepulcri digna reuerentia collocauit. Obijt autem
quintodecimo Calendas Decembris, videlicet intra Martinianam hebdomadam, vt
solennitatem Martini, quam hic iam agrotans celebrare coeperat, Martino iunctus
in caelo consummaret: praesente Domino Iesu Christo, qui viuunt & regnat Deus per
omnia secula seculorum, Amen.

Humile sibi
& abiectum
sepulcrum
locu delegit
Eccle Marti-
ni solennitas
celebris.

VITA S. HVGONIS LINCOLNIENSIS EPI-
SCOPI, EXCERPTA FERRE A QVODAM, CUIVS NOMEN

latet, ex illis V. Libris, quos de beatissimi huius viri vita scripsit Anonymus
quidam, qui aliquot annis cum eo vixit familiariter. Nos styllum,
vbi visum fuit, nonnihil correximus.

ANCTVS Hugo e Burgundia provincia. claris natali-
bus ortus est. Pater eius miles strenuus erat secundum se-
culi honestatem, & timens Deum, contentus stipendijs
suis: isque iam vxoris solatio destitutus, Hugonem anno-
rum ferè octo puerum militiae tradidit spirituali, vt non
ab adolescentia, sed ab ipsa infantia iugum Domini por-
tare consueceret. Non longè enim à castro eius monaste-
rium erat canonicorum regularium, quod semper affectu
coluit, ibique filium obtulit perpetuo Deo seruiturum.
Susceptus est Hugo, tyro Christi nouellus, moxque ei se-
nior quidam religione celeberrimus deputatur, vt rudi-
mentis literarum instructus, paulatim ad altiora conscendat. Iocandi ludendique
facultas omnis ei interdicitur, & vt pueriles annos morum grauitate transcendat,
admonetur. Aiebat illi senior: Hugo, ego te Christo nutrio: iocari non est tuum.
Proficit interea puer ingeniosus, & supra quam facile dici queat, spiritu sapientiae &
intellectus repletur, ministrans velut alter Samuel coram Domino, gratus Deo, &
charus hominibus. Erat ei ex toto voluntas in lege Domini, in qua meditabatur die
ac nocte. Porro eius pater, bono spiritu permotus, seculo valescit, & cum filio in
eodem monasterio, quoad vixit, Domino fideliter seruiuit. Cum autem Hugo no-
numdecimum aetatis annum attingisset, petentibus instanter fratribus, Leuita ordi-
natus est. In quo gradu cum mirabiliter cunctis placeret, statim ad altiora coactus
scandit. Iniungitur ei cuiusdam parochiae administratio: qua ad eò perfectè functus
est, vt simul omnes dicerent, magnae eum prudentiae & sanctitatis virum fore.

Novbr. 17.
Cap. 1.

S. Hugo ad-
modum pu-
er degit in
monasterio

Reg. 2.

Pater eius
vixit in mo-
nasterio eo-
dem.
Paroecia cu-
ram gerit
strenuam.

Cap. 2.

Cupit ad-
mitti in so-
dalitate fra-
trū prima-
riae Carthus-
iae.

Post haec, cum Dominus eum ad altioris vitae obseruantiam vocare vellet, contigit
vt cum Priore suo, pro more deuotionis gratia Carthusiam adeunte, pariter & ipse
veniret. Ingressus autem locum, statim illius spiritualis conuersationis tantum suo
inspectore sensit accensum amorem, vt nulla ratione tanti incendij flammam cohi-
bere posset. Mox instat secretius, pulsat precibus fratres singulos, vt ad suam socie-
tatem admittere ipsum ne recusent. Animaduertens autem Prior eius adolescentis
animum immutatam, lacrymis infusus, ait: O fili charissime, scio vtique, scio, me
in grande malum meum, & irreuerabile ecclesiae meae damnum, Carthusiam te
adduxisse. Reuersus in de in domum suam, vniuersis filijs, & praecipue patri eius con-
ceptam cordis molestiam cum imploratione remedij patefecit. Accurrunt omnes,
sciscitantur diligentius, & quod latebat in arcano, prodibat in publicum. Quid multa?
Cum infinita instantia tantum iuuenis animum molestant, vt iuramento in-
terposito, promitteret se nequaquam eos deserturum. Verum quatum perplexitate
& quibus scrupulis fluctuaret Hugonis conscientia, facile quibus apud se potest ani-
maduertere. Vndique angustiae, vtrouique timor. Sollicitauit eum spiritus arctiori di-
sciplina culmen perfectionis appetere: sed terruit rursus votum iuramento vallatum.
Si enim postquam manum miserat ad aratrum Carthusiani propositi, respiceret re-
tro, timuit se aprum non fore regno Dei.

His bigis cum aliquanto tempore, permittente Deo, egregie agitatus fuisset, & iam
Nn 4 tanti

IRIUS

ober
ober

RVIII

5